

Beérkezett: 2025. 06. 17. Elfogadva: 2025. 06. 20. Megjelent: 2025. 08. 31.

Némethné Balázs Katalin

I. Nyelv a társadalomban – tudományközi hallgatói konferencia

Kedves Olvasó!

Az Anyanyelvápolók Szövetségének Ifjúsági Tagozata egyetemi hallgatók számára rendezett konferenciát 2025. május 16-án a Szent-Györgyi Albert Agórában, Szegeden. A rendezvény címe sejteti, hogy a kezdeményezés a folytatás szándékával jött létre. A konferencia sikerét látva ebben joggal reménykedhetünk.

Az Anyanyelvápolók Szövetségén belül a pedagógusok és a fiatalabb korosztályból kikerülő vezetőségi tagok eddig leginkább a köznevelésben tanuló diákokkal kerültek kapcsolatba. A rendezvények, versenyek, találkozók, nyári anyanyelvi táborok a tizenéveseknek biztosítják a közösségi élményt, rávilágítva az anyanyelvvel való foglalkozás fontosságára, a nyelvhasználat és a magatartáskultúra összefüggéseire. A májusi program célja az egyetemi hallgatók megszólítása volt: a különféle tudományterületek fiatal kutatóinak lehetőséget szerettek volna biztosítani a nyelv, a gondolkodás és a kommunikáció összefüggéseinek a feltárására saját tudományterületükön belül. A felhívás pozitív fogadtatását mutatja, hogy 23 hallgató jelentkezett előadónak 8 egyetem képviselőjében.

A konferencia megnyitójának elején Orbán Hédi, a Szent-Györgyi Albert Agóra igazgatója köszöntötte a résztvevőket. Hangsúlyozta, hogy az Agóra számára is fontos a program megjelenése az intézmény palettáján, örömmel adnak helyet a konferencia lebonyolítására. Az igazgatónő – mint mindig – most is támogatásáról biztosította az anyanyelvi rendezvény szervezőit.

A felkért védnökök személye – Pomozi Péter, az Anyanyelvápolók Szövetségének alelnöke, az NKE Nemeskürty István Tanárképző Kar tanszékvezető egyetemi docense, Szakonyi Károly Kossuth-díjas író, a Kazinczy-díj Alapítvány elnöke, Schirm Anita nyelvész, az SZTE docense, Molnár Tóth Alinka logopédus, gyógypedagógus, az SZTE docense, Eöry Vilma nyelvész, nyugalmazott főiskolai tanár és Kozma József László, Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése Kulturális, Oktatási, Idegenforgalmi és Ifjúsági Bizottságának elnöke – is biztosíték volt a szakmai színvonal megteremtésére. Személyes jelenlétük, illetve írásban elküldött köszöntő szavaik biztatásul szolgáltak a hallgatók tartalmas, igényes előadásaihoz.

Kozma József László a konferenciát befogadó város, Szeged nevében köszöntötte a megjelenteket. Beszédének fontos gondolata egybecsengett Kazinczy (1811) több mint két évszázaddal ezelőtt megfogalmazott útmutatásával („*Jót s jó!*”), amely szerint elvárható (mindenkor és mindenhol), hogy hiteles, alaposan átgondolt, alátámasztott nézeteinket, mondanivalónkat megfelelő formában, igényesen adjuk elő. Schirm Anita nyelvész nyitó előadásában a diskurzusjelölőkkel foglalkozott, összekötve ezt a témát tanszéke aktuális kutatási területével, amelynek célja a szegedi és Szeged környéki beszéd, nyelvjárás napjainkban tapasztalható sajátosságainak a feltárása. Az előadó a tőle megszokott tudományos alapossággal, lendülettel, gazdag szemléltetőanyaggal lenyűgözte a hallgatóságot. A másik plenáris előadás a délutáni programot vezette be. Ránki Sára bűnügyi nyelvész interaktív előadását élénk érdeklődéssel követték a fiatalok, hiszen egy különleges világba nyerhettek betekintést. Szó volt többek között a bűnüldözés során felmerülő nyelvi aspektusokról, a verbális megnyilvánulások megfigyeléséről és az ezekből levonható következtetésekről, valamint a börtönszlengről.

A konferencia 5 szekcióban folytatódott neves szakemberek, témavezetők irányításával. A kutatásokat összefoglaló 15 perces bemutatók valóban rávilágítottak: „A nyelv a társadalom kötőszöve” (ez volt a konferencia jelmondata). Aki birtokában van a nyelvnek, a gondolatnak, hat a környezetére. Kíváncsi, hogy ez a hatás építő, előbbre vivő jellegű legyen (bár az is látható, hogy ez nem minden esetben így valósul meg). A pozitív elvárás természetesen érvényes közéletünk minden területére, a nevelésre, a média világára, általában a mindennapjainkra.

A politikai kommunikáció szekcióban az SZTE hallgatói a nyelvhasználat és a politikai szándék kölcsönhatásáról beszéltek, aktuális jelenségeket, folyamatokat előtérbe állítva. A szakmai kérdésekben kevésbé tájékozott hallgatóságot is elgondolkodtató felvetések hangzottak el a hat prezentáció során.

A kommunikáció- és médiatudomány szekció előadói többek között érintették az érzelemkifejező metaforák használatának életkoronként eltérő sajátosságait, áttekintést adtak az átlagember számára nehezen érthető jogi nyelvezetről, a különböző politikai diskurzusok során tapasztalt sajtóbeli megnevezésekről, a tudományos ismeretek közvetítésének, közvetíthetőségének a kérdéséről, a sajtóanyagok vizsgálatáról.

A nyelvészettel és a nyelvi oktatással foglalkozó szekciókban is sokféle izgalmas előadás hangzott el. Részben napjaink jelenségeihez kapcsolódtak, mint a közösségi médiában érzékelhető nyelvi stigmatizáció témája, a nyelvjárásiasság vagy a középiskolások körében elterjedt kortárs szleng. A helynevek kutatása önmagában is alapos felkészültséget, sokoldalú megközelítést igényel, a kétnyelvű helynévrendszerek nyelvi-etnikai vizsgálata, a gyűjtött anyag több szempontú elemzése nagy kihívás. A kutatás módszertani kérdéseinek bemutatása figyelemre méltó volt. Különleges színfoltnak ígérkezett, és a hozzá fűzött reményeket be is váltotta a népdalokban megfigyelhető diskurzusjelölők szerepéről szóló előadás. A sokféle összefüggésben felbukkanó téma a népdalok kapcsán is érdekességekre világított rá. A gyűjtött anyag elemzése megmutatta, hogy a népdalok stílusa, a perspektíva-váltások, az érzelmi telítettség mennyire befolyásolják a diskurzusjelölők megjelenését.

Az anyanyelvi oktatás sokakat foglalkoztató kérdéseit boncolgatta több előadás is. Szóba kerültek az általános iskolások írásbeli munkáiban megtalálható tipikus helyesírási hibák és ezek javításának a módszerei, lehetőségei, a nyelvtörténet tanításának helye és szükségességének a kérdése a köznevelés alsó szintjein. Az oktatási szekció egyik legizgalmasabb felvetése a nyelvi diszkriminációhoz kapcsolódott. A tanulók írásbeli dolgozatainak értékelésében tapasztalt szubjektív elemeket, „diszkriminatív attitűdöket” vizsgálva a pedagógusok és magyar szakos egyetemi hallgatók bevonásával végzett kísérlet során a résztvevők négy érvelő szöveget javítottak és értékelték öt előre megadott szempont és pontozási rendszer szerint. A vizsgálat bemutatta, hogyan befolyásolja a nyelvi komplexitás az értékelési szempontokat, mennyire lehet objektív egy szövegalkotási feladat értékelése.

Az irodalomtudományi szekció előadóinak témaválasztása időben és térben is változatos volt: a kortárs francia önéletrásvételtől Oravecz Imre gyerekverskötetétől, Gárdonyi Géza *Ida regénye* című művében fellelhető művészeti reflexióktól Babits Mihály németországi megjelenéséig sokféle témáról tartottak prezentációt a hallgatók. Az irodalmi művek gyakran kínálnak vizsgálódási terepet a nyelvi identitással, az örökölt és szerzett nyelv közötti viszonytal, illetve az irodalmi többnyelvűséggel kapcsolatban. Az elemzések fókuszában minden előadás esetében a nyelvi aspektus állt.

A konferencia jól megszervezett, tartalmában és külsőségeiben is igényes rendezvény volt. Reméljük, hogy a főszervezők – Márton Richárd és Sztankovits Réka, az Anyanyelvápolók Szövetsége Ifjúsági Tagozatának vezetőségi tagjai, az SZTE hallgatói, valamint segítők – álma valóra válik, és ennek a jó kezdeményezésnek folytatása lesz a jövőben. A fiatalok terveiben szerepel a határon túli egyetemi hallgatók meghívásának hatékonyabb megszervezése a jövő évi konferenciára, hiszen a vajdasági, az erdélyi, a felvidéki magyar nyelvterületek, a szórványban élők nyelvhasználatát, az ottani egyetemi hallgatók tudományos kutatásainak

a bemutatása gazdagítaná a programot. Az idei konferencia anyagából tanulmánykötetet készülnek kiadni a szervezők, amelynek megjelenése ősze várható. A konferencia megszervezését támogatta a Szegedért Alapítvány, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Szent-Györgyi Albert Agóra és a Szegedi Politológus Hallgatók Egyesülete.

A kortársak megszólítása annak reményében is történt és történik a jövőben, hogy ez közösségformáló erőként is hat, és az Anyanyelvápolók Szövetségében a fiatalok együtt gondolkodó és cselekvő csapata ezáltal is bővül. A két évvel ezelőtti és azóta is sokat emlegetett magyar nyelv hetének jelmondata ez volt: *A nyelv nemzedékek kézfogása*. Az örökérvényű kijelentés mellett azonban a Deme László szellemi örökségéből származó, szállóigévé vált gondolat is fontos: *Az ifjúság a jövő*. Ezért is tartjuk ígéretesnek azt, ahogy fiatalok gondolkodnak az anyanyelvről, annak szerepéről, modern látásmódjukkal, új ötletekkel, de az értékeket őrizve tevékenykednek.

Összességében igen értékes rendezvénynek tekinthetjük az I. Nyelv a társadalomban – tudományos hallgatói konferenciát, mivel lehetőséget adott az egyetemi hallgatóknak kutatási eredményeik bemutatására, a társadalmi jelenségek és a nyelvhasználat összefüggéseinek, a nyelv változásának a feltárására és mindezt interdiszciplináris megközelítés keretében. Ahogy a nyelv is sokszínű, gazdag és összetett, a 15 perces megszólalások is sokfélék, változatosak voltak, az előadók tapasztalata, előadásmódja, a szemléltetés minősége pedig emelte a prezentációk színvonalát.

Szeged, 2025. július 3.

Tisztelettel:

Némethné Balázs Katalin
Szegedi Szakképzési Centrum
Gábor Dénes Technikum és Szakgimnázium

Irodalom

Kazinczy Ferenc 1811. A nagy titok. In: *Tövisek és virágok*. <http://mek.niif.hu/00700/00727/html/vers02.htm#15>
(2025. július 3.)

Némethné Balázs, Katalin: 1st Language in Society – Interdisciplinary student conference

Kulcsszók: anyanyelv, társadalom, tudományköziség, hallgatói konferencia, Anyanyelvápolók Szövetsége

Keywords: first language, society, interdisciplinarity, student conference, Association for the Preservation of the Mother Tongue

Az írás szerzőjéről

Némethné Balázs Katalin

Szegedi Szakképzési Centrum Gábor Dénes Technikum és Szakgimnázium, Szeged, Magyarország

nebakata[kukac]gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-6818-256X>